

POSTANOWIENIE

Dnia 28 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agata Szlingiert

Sędziowie: SO Joanna Andrzejak-Kruk

SO Krzysztof Godlewski (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2014 roku w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku wierzyciela L. B.

przeciwko dłużniczce O. K.

o wyjawienie majątku

na skutek zażaleń dłużniczki

na postanowienia Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z dnia 19 listopada 2013 roku oraz z dnia 26 listopada 2013 r.

w sprawie II Co 1978/12

postanawia:

oddalić oba zażalenia.

SSO J. Andrzejak - Kruk SSO A. Szlingiert SSO K. Godlewski

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19.11.2013 r. Sąd Rejonowy odmówił sporządzenia uzasadnienia oraz doręczenia postanowienia z dnia 7.11.2013 r.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że prawomocnym postanowieniem z dnia 14.06.2012 r. sąd nakazał dłużniczce złożenie wykazu swojego majątku z wymienieniem rzeczy i miejsca, gdzie się znajdują, przypadających jej wierzytelności i innych praw majątkowych oraz przyrzeczenia, iż złożony wykaz jest prawdziwy i zupełny.

W toku dalszego postępowania, na wniosek wierzyciela, postanowieniem z dnia 7.11.2013 r., wydanym na posiedzeniu jawnym, sąd zobowiązał dłużniczkę O. K., aby udzieliła Bankowi (...) Spółce Akcyjnej W.pisemnego upoważnienia do przedłożenia sądowi w niniejszej sprawie wyciągów z wszelkich rachunków bankowych prowadzonych dla niej przez ten bank, obejmujących operacje na tych rachunkach w okresie od listopada 2007 r. do listopada 2012 r., a także aby udzieliła (...)Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W.pisemnego upoważnienia do przedłożenia sądowi w niniejszej sprawie wyciągów przedstawiających operacje dokonane w okresie od listopada 2010 r. do listopada 2012 r. przy użyciu każdej posiadanej przez nią karty kredytowej, która została wydana na jej imię i nazwisko do rachunku

bankowego prowadzonego w tym banku na rzecz jej męża M. K., i to wszystko w terminie 7 dni, pod rygorem zastosowania aresztu.

Pełnomocnik dłużniczki złożył wniosek o doręczenie mu odpisu postanowienia z dnia 7.11.2013 r. wraz z uzasadnieniem.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 357 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., postanowienia ogłoszone na posiedzeniu jawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlegają one zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia.

Sąd Rejonowy wskazał, że art. 767⁴ § 1 k.p.c. stanowi, że zażalenie na postanowienie sądu wydane w postępowaniu egzekucyjnym przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. Zgodnie z art. 915 § 3 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienie w przedmiocie wyjawienia majątku. Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje jednak uprawnienia strony do zaskarżenia postanowienia sądu wydanego w celu wykonania postanowienia w przedmiocie wyjawienia majątku. Postanowienie sądu z dnia 7.11.2013 r. służy, natomiast, uzyskaniu informacji na temat majątku i dochodów dłużniczki, których obowiązek udzielenia spoczywa na niej z mocy prawomocnego postanowienia z dnia 14.06.2012 r.

Jednocześnie, stosowany w postępowaniu egzekucyjnym w oparciu o art. 13 § 2 k.p.c., art. 394 § 1 k.p.c. wskazuje, że zażalenie przysługuje na postanowienia sądu I instancji kończące postępowanie w sprawie oraz postanowienia dotyczące kwestii ściśle określonych w zamkniętym katalogu zawartym w tym przepisie. W katalogu tym nie wymieniono jednak kwestii będących przedmiotem postanowienia z dnia 7.11.2013 r. Zobowiązanie dłużniczki do udzielenia bankom upoważnienia do udzielenia sądowi informacji niezbędnych wierzycielowi do prowadzenia egzekucji nie jest też czynnością zmierzającą do zakończenia postępowania o wyjawienie majątku, a zatem postanowienie sądu nie jest orzeczeniem podlegającym zaskarżeniu zażaleniem jako kończące postępowanie w sprawie.

Z podanych przyczyn Sąd Rejonowy stwierdził, że stronom nie przysługuje zażalenie na postanowienie z dnia 7.11.2013 r., a zatem orzeczenie to nie podlega uzasadnieniu.

Postanowieniem z dnia 26.11.2013 r. Sąd Rejonowy odrzucił zażalenie dłużniczki na postanowienie z dnia 7 listopada 2013 r.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że prawomocnym postanowieniem z dnia 14.06.2013 r. sąd nakazał dłużniczce złożenie wykazu swojego majątku z wymienieniem rzeczy i miejsca, gdzie się znajdują, przypadających jej wierzytelności i innych praw majątkowych oraz przyrzeczenia, iż złożony wykaz jest prawdziwy i zupełny.

W toku dalszego postępowania, na wniosek wierzyciela, postanowieniem z dnia 7.11.2013 r., wydanym na posiedzeniu jawnym, sąd zobowiązał dłużniczkę O. K., aby udzieliła Bankowi (...) Spółce Akcyjnej we W. pisemnego upoważnienia do przedłożenia sądowi w niniejszej sprawie wyciągów z wszelkich rachunków bankowych prowadzonych dla niej przez ten bank, obejmujących operacje na tych rachunkach w okresie od listopada 2007 r. do listopada 2012 r., a także aby udzieliła (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W. pisemnego upoważnienia do przedłożenia sądowi w niniejszej sprawie wyciągów przedstawiających operacje dokonane w okresie od listopada 2010 r. do listopada 2012 r. przy użyciu każdej posiadanej przez nią karty kredytowej, która została wydana na jej imię i nazwisko do rachunku bankowego prowadzonego w tym banku na rzecz jej męża M. K., i to wszystko w terminie 7 dni, pod rygorem zastosowania aresztu.

Pełnomocnik dłużniczki złożył wniosek o doręczenie mu odpisu postanowienia z dnia 7.11.2013 r. wraz z uzasadnieniem.

Postanowieniem z dnia 19 listopada 2013 r. Sąd odmówił sporządzenia uzasadnienia.

Pismem z dnia 13 listopada 2013 r. dłużniczka zaskarżyła postanowienie Sądu z dnia 7 listopada 2013r. wydane na posiedzeniu jawnym w dniu 7.11.2013 r.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z dyspozycją zawartą w treści przepisu art. 370 k.p.c., który z uwagi na treść art. 397 § 2 k.p.c. należy stosować odpowiednio w postępowaniu zażaleniowym, Sąd pierwszej instancji odrzuci na posiedzeniu niejawnym zażalenie wniesione po upływie przepisanej terminu lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zażalenie, którego braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie.

W niniejszej sprawie zażalenie dłużniczki jest niedopuszczalne albowiem ustawa procesowa nie przewiduje zażalenia na postanowienie Sądu zobowiązujące do udzielenia bankowi upoważnienia do przedłożenia sądowi wyciągów przedstawiających operacje dokonane przy użyciu karty kredytowej oraz udzielenia bankowi upoważnienia do przedłożenia sądowi wyciągów z rachunków bankowych.

Zgodnie z art. 767⁴ § 1 k.p.c. zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym (a takim pomocniczym sposobem egzekucji jest m.in. sprawa o wyjawienie majątku) jest dopuszczalne „w wypadkach w ustawie wskazanych”. Chodzi o przypadki wymienione szczegółowo w odpowiednich przepisach tego postępowania, oraz zawarte w art. 394 §1 k.p.c. - stosowanym na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. odpowiednio.

W niniejszej sprawie żadne przepisy o postępowaniu egzekucyjnym nie przewidują zażalenia na opisane wyżej postanowienie. W szczególności nie jest to postanowienie w przedmiocie wyjawienia majątku, o którym mowa w art. 915 § 3 k.p.c.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie wyjawienia majątku zapada w formie postanowienia. Przychylając się do wniosku, sąd nakazuje dłużnikowi złożenie wykazu swojego majątku, z wymienieniem rzeczy i miejsca, w którym się znajdują, przypadających mu wierzytelności i innych praw majątkowych, oraz złożenie przyrzeczenia co do prawdziwości i zupełności złożonego wykazu według roty przewidzianej w art. 913 § 1 in fine. Jeżeli jednak uzna, że wierzyciel nie udowodnił (nie uprawdopodobnił - zob. art. 913 § 2) faktu spełnienia przesłanek wyjawienia majątku, powinien oddalić wniosek. W przedmiotowej sprawie postanowienie przychylające się do wniosku o wyjawienie majątku zostało wydane w dniu 14.06.2012 r. i jest prawomocne.

Zaskarżone postanowienie służy natomiast, uzyskaniu informacji na temat majątku i dochodów dłużniczki, których obowiązek udzielenia spoczywa na niej z mocy prawomocnego postanowienia z dnia 14.06.2012 r., na co wskazał też Sąd w uzasadnieniu postanowienia z dnia 19.11.2013 r. o odmowie sporządzenia uzasadnienia. Ewentualne rozpoznanie powyższego, zaskarżonego postanowienia w trybie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. należałoby rozważyć w przypadku wydania przez Sąd postanowienia o nałożeniu aresztu w trybie art. 916 § 2 k.p.c.

Również przepis art. 394 § 1 k.p.c. nie stanowi podstawy do przyjęcia, iż zażalenie na powyższe postanowienie przysługuje. Zaskarżone postanowienie nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie ani też nie należy do kategorii postanowień i zarządzeń, których zaskarżalność w drodze zażalenia przewiduje katalog ustanowiony w treści art. 394 § 1 pkt 1 - 12 k.p.c.

Zażalenia na obydwa postanowienia złożyła dłużniczka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wnosząc o zmianę postanowienia z dnia 19.11.2013 r. oraz sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z dnia 7 listopada 2013 r. wraz z uzasadnieniem oraz o zmianę postanowienia z dnia 26.11.2013 r. i przyjęcie do rozpoznania odrzuconego zażalenia dłużniczki na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 7 listopada 2013 r. Ewentualnie wniesiono o uchylenie zaskarżonych postanowień i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Oba zażalenia zawierają takie same zarzuty i mają tożsame uzasadnienia. Podniesiono w nich zarzut rażącego naruszenia przepisu postępowania - art. 915 § 3 k.p.c., mającego wpływ na treść orzeczenia, a polegającego na błędnym przyjęciu, że postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie sygn. akt (...) nie ma charakteru

postanowienia w przedmiocie wyjawienia majątku i w związku z tym nie przysługuje na nie zażalenie, a co za tym idzie nie podlega ono uzasadnieniu i doręczeniu wraz z uzasadnieniem.

W uzasadnieniu obu zażaleń pełnomocnik skarżącej wskazał, że Sąd Rejonowy wydając w dniu 19 listopada 2013 r. postanowienie o odmowie uzasadnienia i doręczenia postanowienia, a następnie w dniu 26 listopada 2013 r. postanowienie o odrzuceniu zażalenia z dnia 13 listopada 2013 r. na postanowienie z dnia 7 listopada 2013 r. o zobowiązaniu dłużniczki do udzielenia bankom pisemnych upoważnień do przedłożenia sądowi odpowiednich wyciągów, w sposób bezprawny pozbawił dłużniczkę prawa do kontroli instancyjnej zastosowanej wobec niej sankcji zagrożenia aresztem, przewidzianej w przepisie z art. 916 § 1 k.p.c.

Zgodnie z treścią powołanego przepisu znajduje on zastosowanie w sytuacji, gdy dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie stawia się do sądu w celu złożenia wykazu lub przyrzeczenia albo stawiając się wykazu nie złoży lub odmówi odpowiedzi na zadane mu pytanie albo odmówi złożenia przyrzeczenia”, a więc w przypadku nie wywiązywania się dłużnika z obowiązków określonych w przepisie z art. 913 § 1 k.p.c. Stosując tą sankcję w przedmiotowej sprawie Sąd pośrednio przyjął więc, że postanowienie z dnia 7 listopada 2013 r. ma charakter postanowienia w przedmiocie wyjawienia majątku, na które na mocy przepisu z art. 915 § 1 k.p.c. przysługuje zażalenie, w efekcie bezprawnie odmówiono sporządzenia jego uzasadnienia i odrzucono zażalenie na to postanowienie. Przyjęta argumentacja, jakoby postanowienie z dnia 7 listopada 2013 r. nie miało charakteru postanowienia w przedmiocie wyjawienia majątku i w efekcie było niezaskarżalne, stoi w sprzeczności z wcześniej przyjętą przez ten Sąd interpretacją, na podstawie której zagroził on dłużniczce sankcją przewidzianą w przepisie z art. 916 § 1 k.p.c., którą można stosować jedynie w przypadku niewykonania przez dłużnika obowiązków nałożonych na mocy zaskarżalnego postanowienia określonego w przepisie z art. 913 § 1 k.p.c., a nie w przypadku niezaskarżalnego postanowienia sądu wydanego w celu wykonania postanowienia w przedmiocie wyjawienia majątku.

Na marginesie pełnomocnik skarżącej zauważył, że kwestionowane postanowienie nie może mieć na celu jedynie „wykonania postanowienia w przedmiocie wyjawienia majątku”, ponieważ nakłada ono na dłużniczkę dodatkowe obowiązki niewskazane w treści przepisu z art. 913 § 1 k.p.c. Celowi temu służy jedynie zastosowana przez Sąd, określona w przepisie z art. 916 § 1 k.p.c. sankcja zagrożenia aresztem, której realizacja w żadnym razie nie może być jednak uzależniona od wypełnienia przez dłużnika obowiązków nie wskazanych w przepisie z art. 913 § 1 k.p.c.

Powyzsza rozbieżność interpretacyjna Sądu doprowadziła do bardzo niebezpiecznej z punktu widzenia państwa prawa sytuacji, w której wprowadzając bardzo dotkliwą wobec dłużniczki sankcję zagrożenia aresztem, pozbawił on ją możliwości zaskarżenia postanowienia określającego przesłanki jej realizacji. W opinii dłużniczki postanowienie wydane na posiedzeniu w dniu 7 listopada 2013 r., ze względu na zastosowaną przez Sąd sankcję, należy traktować jak postanowienie o wyjawieniu majątku, które jest zaskarżalne, a także powinno zostać na wniosek strony uzasadnione i doręczone. Dodatkowo należy wskazać, że powyższe postanowienie w sposób rażąco narusza prawo, ponieważ nie tylko zawiera obowiązek do wykonania czynności nie wskazanych w przepisach k.p.c., ale wręcz, w opinii dłużniczki, miało charakter próby obejścia przepisów prawa bankowego, poprzez zobowiązanie jej do upoważnienia banku do wyjawienia informacji stanowiących tajemnicę bankową pod rygorem aresztu.

W odpowiedzi na zażalenie dłużniczki złożone od postanowienia z dnia 26.11.2013 r., pełnomocnik wierzyciela wniósł o oddalenie zażalenia.

W uzasadnieniu wskazano, że zażalenie dłużniczki na postanowienie z dnia 7.11.2013 r. zostało zasadnie odrzucone, bowiem żaden przepis prawa nie przewiduje możliwości jego zaskarżenia w drodze zażalenia. Zobowiązanie do złożenia wyciągów jest sprawą wпадkową, wtórną w stosunku do postępowania głównego. Postanowienie z dnia 7.11.2013 r. służyło jedynie celom informacyjnym, nie było przy tym postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie. Nadto postanowienie to nie było ani postanowieniem w przedmiocie wyjawienia majątku, ani postanowieniem wykonawczym o zastosowaniu aresztu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Oba zażalenia okazały się bezzasadne.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne poczynione w uzasadnieniach zaskarżonych postanowień, przyjmując je za własne.

W związku z okolicznością, że rozstrzygnięcie obu zażaleń dłużniczki wymaga rozważenia tej samej okoliczności – czy postanowienie z dnia 7.11.2013 r. jest zaskarżalne – zostaną one omówione wspólnie.

Dopuszczalność zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym reguluje art. 767⁴ § 1 k.p.c., zgodnie z którym zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. Do wypadków tych należy zaliczyć przepisy części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego, w których ustawodawca wyraźnie przewidział zażalenie na konkretne postanowienie sądu pierwszej instancji (np. art. 768, 770, 828, 859, 908 § 1, art. 998 § 2, art. 1028 § 3, art. 1061 § 2 k.p.c.), a ponadto art. 394 § 1 k.p.c., mający odpowiednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2 k.p.c.). Na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienia kończące postępowanie egzekucyjne oraz na postanowienia wskazane w pkt 1-12 tego przepisu, jeżeli mogą być wydane w tym postępowaniu (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie III CZP 28/13 oraz uchwała z dnia 28 listopada 1969 r., III CZP 83/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 105).

W postępowaniu o wyjawienie majątku przewidziano możliwość wniesienia zażalenia jedynie w dwóch przypadkach, wymienionych w art. 915 § 3 k.p.c. oraz w art. 916 § 2 k.p.c. W pierwszym przypadku wskazano, że zażalenie przysługuje na postanowienie sądu w przedmiocie wyjawienia majątku, w drugim zaś na postanowienie sądu w przedmiocie skazania na grzywnę oraz orzeczenie aresztu.

Postanowienie z dnia 7.11.2013 r. nie jest z całą pewnością postanowieniem w przedmiocie skazania na grzywnę oraz orzeczenie aresztu. Rozważania natomiast wymaga czy postanowienie to może być uznane za postanowienie w przedmiocie wyjawienia majątku. Konieczne jest zatem poczynienie rozważań odnośnie celu i charakteru postępowania dotyczącego wyjawienia majątku.

Wyjawienie majątku to pomocniczy sposób egzekucji polegający na tym, że dłużnik na polecenie sądu składa wykaz wszystkich części składowych swego majątku, a prawdziwość i zupełność tego wykazu stwierdza przyrzeczeniem (obie te czynności nierozdzielnie składają się na wyjawienie majątku). Celem postępowania w przedmiocie wyjawienia majątku jest uzyskanie przez wierzyciela informacji o majątku dłużnika dla zapewnienia skuteczności egzekucji świadczeń pieniężnych (art. 913 i n.), lecz także świadczeń niepieniężnych - zob. art. 1045. Wyjawienie majątku może nastąpić tylko w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (zob. art. 71 u.p.e.a.).

Rozstrzygnięcie w przedmiocie wyjawienia majątku zapada w formie postanowienia. Przychylając się do wniosku, sąd nakazuje dłużnikowi złożenie wykazu swojego majątku, z wymienieniem rzeczy i miejsca, w którym się znajdują, przypadających mu wierzytelności i innych praw majątkowych, oraz złożenie przyrzeczenia co do prawdziwości i zupełności złożonego wykazu według roty przewidzianej w art. 913 § 1 in fine. Jeżeli jednak uzna, że wierzyciel nie udowodnił (nie uprawdopodobnił - zob. art. 913 § 2) faktu spełnienia przesłanek wyjawienia majątku, powinien oddalić wniosek. Zażalenie na postanowienie sądu służy zarówno w przypadku uwzględnienia, jak i oddalenia wniosku o wyjawienie majątku (por. Olimpia Marcewicz, komentarz do art. 913 i 915 k.p.c., LEX).

W niniejszej sprawie, prawomocnym postanowieniem dnia 14.06.2012 r. (k. 93) Sąd Rejonowy nakazał dłużnicze wyjawienie majątku, a zatem rozstrzygnął merytorycznie o wniosku wierzyciela o wyjawienie majątku przez dłużniczkę (art. 913 § 1 k.p.c.). Dalsze czynności Sądu, w tym postanowienie z dnia 7.11.2013 r., zmierzały jedynie do wykonania postanowienia z dnia 14.06.2012 r. Miały one charakter wpadkowy, nie zmierzały bowiem do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy (w postępowaniu o wyjawienie majątku takim rozstrzygnięciem jest jedynie uwzględnienie wniosku o nakazanie dłużnikowi wyjawienia majątku lub jego oddalenie), a jedynie do wykonania zapadłego postanowienia. Postanowienie z dnia 7.11.2013 r. nie miało więc charakteru postanowienia „w przedmiocie wyjawienia majątku” i to niezależnie od określenia potencjalnej sankcji gwarantującej jego wykonanie. Należy bowiem uznać,

że samo zagrożenie sankcjami określonymi w art. 916 § 1 k.p.c. nie może przesądzać o zaskarżalności danego postanowienia, gdyż interes dłużnika jest wystarczająco chroniony przez umożliwienie mu zaskarżenia ewentualnie później wydanego postanowienia o zastosowaniu samej sankcji. Dopiero rozpatrując zażalenie wniesione w trybie art. 916 § 1 k.p.c. Sąd Odwoławczy może badać czy zastosowanie sankcji było uzasadnione, w tym czy dotyczyło wykonania obowiązków wymienionych w tym przepisie. Nie jest to jednak dopuszczalne w postępowaniu zażaleniowym dotyczącym odmowy sporządzenia uzasadnienia postanowienia grożącego sankcjami lub dotyczącym odrzucenia zażalenia na takie postanowienie. Stąd argumenty skarżącej w tym zakresie okazały się bezprzedmiotowe.

Wobec powyższego, oba zażalenia, jako nieuzasadnione, podlegały oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

SSO J. Andrzejak - Kruk SSO A. Szlingiert SSO K. Godlewski

Zarządzenie:

Proszę:

1. odnotować i zakreślić;
2. odpis postanowienia doręczyć pełnomocnikowi wierzyciela oraz dłużniczki;
3. po nadejściu z.p.o akta zwrócić Sądowi I instancji.

Poznań, dnia 28 marca 2014 roku

SSO K. Godlewski